

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис) Ольга МОРОЗОВА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

« 29 » _____ серпня _____ 2025 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологія і педагогіка вищої школи
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: F «Інформаційні технології»
(шифр і найменування галузі знань)
Спеціальність: F7 «Комп'ютерна інженерія»
(код і найменування спеціальності)

Освітньо-наукова програма: «Системне програмування»
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків – 2025 р.

Розробник: Якушева Є.М., доц. каф. 704, к. психол. н.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри _____
психології (№ 704)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц.

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Дмитро ВАСИК

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Якушева Євгенія Михайлівна

Посада: доцент кафедри психології

Науковий ступінь: кандидат психологічних наук

Вчене звання: -

Перелік дисциплін, які викладає: «Політична психологія»; «Педагогіка (Педагогіка та педагогічне стажування)»; «Психологія і педагогіка вищої школи»; «Психологія ділового спілкування»; «Психологічні основи конфліктології та медіації конфліктів».

Напрями наукових досліджень:

загальна психологія, самосвідомість, комунікація, політична психологія, педагогіка, мовознавство

Контактна інформація:

y.yakusheva@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання	денна
Курс, семестр	5 курс, 3 семестр
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i>денна</i> : 3 кредит ЄКТС / 90 годин (32 аудиторних, з яких: лекції – 16, семінарські – 16; самостійна робота – 58)
Види занять	лекції, семінарські заняття, самостійна робота
Види контролю	поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік)
Пререквізити	Дисципліна є обов'язковим компонентом освітньої програми і базується на знаннях, отриманих під час вивчення дисциплін у циклі загальної і професійної підготовки, передбачених навчальним планом спеціальності

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія та педагогіка вищої школи» є формування компетенцій, які спрямовані на засвоєння та поглиблення теоретичних уявлень щодо актуальних проблем, тенденцій, закономірностей розвитку сучасної вищої освіти, процесів навчання і виховання у ході професіолізації, розвитку особистості; формування психолого-педагогічної готовності здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності

Завдання. Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Оволодіння категоріально-термінологічним апаратом психології і педагогіки вищої школи.
2. Ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання і виховання.
3. Реалізація системного підходу до висвітлення проблем розвитку особистості в освітньому середовищі з метою удосконалення здатності до самоорганізації та саморозвитку, спрямованості на розкриття особистісного творчого потенціалу.
4. Формування знань про закономірності функціонування та розвитку особистості на різних етапах професіоналізації.
5. Набуття досвіду творчого використання психолого-педагогічних знань для вирішення конкретних завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності.

Компетентності, які набуваються:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення

Спеціальні компетентності (СК):

СК13. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач вищої освіти повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання

1. Володіти базовими знаннями з психології і педагогіки вищої школи та вміти їх реалізовувати у навчально-професійній діяльності.

2. Уміти аналізувати конфліктні ситуації й знаходити конструктивні шляхи їх запобігання або вирішення.

3. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз інформації з різних джерел для вирішення практичних завдань з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій.

Б) Уміння

1. Здійснювати формулювання думки логічно, доступно, дискутувати.

2. Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку.

3. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що передбачає здатність до нестандартного розв'язання задач.

В) Комунікація:

1. Працювати в команді, групі, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Г) Автономія та відповідальність

1. Бути здатним до самореалізації та розкриття особистісного творчого потенціалу, професійного лідерства, самоосвіти і самовдосконалення, демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку.

Програмні результати навчання (ПРН):

– ПРН2. Знаходити необхідні дані, аналізувати та оцінювати їх.

– ПРН10. Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання задач комп'ютерної інженерії, аналізувати та оцінювати цю інформацію.

– ПРН12. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов (англійською, німецькою, італійською, французькою, іспанською) при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в галузі інформаційних технологій.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Освіта як предмет системного дослідження.

Психічні процеси і стани в навчальній діяльності.

Тема 1. Освіта як предмет системного дослідження та нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні.

Стисла анотація: Сутність освіти, її місце в системі культури. Тенденції в освітній системі. Структура педагогічної системи. Гуманітарно-орієнтована модель спеціаліста XXI століття. Мета та принципи навчання у вищій школі. Основні види навчальних занять. Методи та технології навчання. Активні методи.

Семінарське заняття №1: Нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекції.

Тема 2. Індивідуально-психологічні особистості здобувача вищої освіти та особливості їх прояву у навчальній діяльності.

Стисла анотація: Особистість: шляхи формування й розвитку особистості. Механізми формування особистості. Індивідуально-психологічні особливості особистості та їх урахування в навчальній діяльності здобувач вищої освіти. Структура особистості. Характеристики особистості в

юнацькому віці. Механізми психологічного захисту та шляхи їх запобігання, подолання.

Семінарське заняття № 2: Індивідуально-психологічні особистості здобувача вищої освіти.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекції.

Тема 3. Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності.

Стисла анотація: Пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява) та урахування особливостей їх функціонування при організації навчально-виховної діяльності. Шляхи та засоби розвитку когнітивної сфери особистості в навчальному процесі. Емоційно-вольові процеси; проблема мотивації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти та засоби її розвитку. Специфіка педагогічного мислення. Педагогічне мислення та його функції. Категоріальна основа прийняття педагогічного рішення. Педагогічна рефлексія.

Семінарське заняття № 3: Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекції.

Модульний контроль

Модуль 2.

Змістовний модуль 1. Спілкування в системі професійної підготовки в університеті. Організація самостійної роботи здобувача вищої освіти.

Тема 4. Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування.

Стисла анотація: Спілкування як психологічна категорія. Комунікативні бар'єри. Труднощі у педагогічному спілкуванні. Стадії педагогічного спілкування. Уявлення про стиль педагогічного спілкування. Педагогічна

перцепція. Стереотипизація, як механізм міжособистісного пізнання. Основні стереотипи міжособистісного пізнання. Стереотипизація у пізнанні викладачем особистості здобувача вищої освіти. Інші механізми міжособистісного пізнання в педагогічній перцепції. Перцептивні вміння й навички викладача.

Семінарське заняття №4 : Особливості професійного спілкування.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекцій.

Тема 5. Конфлікт. Педагогічні конфлікти.

Стисла анотація: Поняття «конфлікт». Види конфлікту. Фази розвитку конфлікту. Управління конфліктом. Принципи й тактика вирішення конфлікту. Бар'єри педагогічної взаємодії. Типології педагогічних бар'єрів. Типи конфліктних особистостей.

Семінарське заняття №4: Керування конфліктами.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекцій.

Тема 6. Публічний виступ.

Стисла анотація: Початок і завершення виступу. Засоби активізації уваги слухачів. Переконавання. Техніка аргументації. Методи аргументування.

Семінарське заняття № 5: Підготовка та проведення публічних виступів.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекцій.

Тема 7. Психологічні питання організації самостійної роботи здобувача вищої освіти у ЗВО.

Стисла анотація: Структура самостійної роботи. Мотиви самостійної роботи. Цілі і засоби самостійної роботи. Особливості збереження в пам'яті самостійно вивченого матеріалу. Рівні сформованості самостійної роботи. Контроль за самостійною роботою. Взаємозв'язок аудиторної і самостійної роботи. Суб'єктивне уявлення здобувачів вищої освіти і викладачів про самостійну роботу. Психологічні бар'єри у здійсненні самостійної роботи.

Семінарське заняття № 6: Організація самостійної роботи здобувача вищої освіти.

Самостійна робота: Опрацювання матеріалу лекцій.

Модульний контроль.

5. Індивідуальні завдання

Методологічна розробка лекції і публічний захист одного із питань навчальної дисципліни на практичному занятті протягом другого модулю.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (письмова відповідь на питання за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8 Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

8.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...20	-	0 ... 20
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Індивідуальне завдання	0...20	1	0 ... 20
Модульний контроль	0...20	-	0... 20
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

8.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- знати структуру й особливості психологічного знання;
- знати види та напрямки сучасної психології і педагогіки;
- знати принципи побудови навчання.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- розкривати зміст основних понять і категорій психології;
- застосовувати знання про особливості професійної діяльності педагога на практиці.

8.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Іспит
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру.

Задовільно (60-74). При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру.

Добре (75-89). При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які студент самостійно виправляє після додаткового уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру.

Відмінно (90-100). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 90 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді

теоретичнообґрунтовані, логічні, з дотриманням культури мови.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Сторінка дисципліни у системі дистанційного навчання «Ментор» [Ел. ресурс]. URL: <https://mentor.khai.edu/enrol/index.php?id=1778>.

11. Рекомендована література

Базова

1. Белова О. К. Педагогічні технології в сучасній освіті : навч. Посібник / А. К. Белова, А. Е. Коваленко. – Х. : Контраст, 2008. – 148 с.
2. Научитель О. Д. Психологія і педагогіка вищої школи: методологічні і прикладні аспекти : підручник [Електроний ресурс] /О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, Ю. І. Гулий – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 185 с.
3. Подоляк, Л. Г. Психологія вищої школи: підручник. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
4. Шматков Є. В. Новітні інноваційні технології навчання: навч. посібник / Є. В. Шматков, Д. В. Коваленко. – Х. : Контраст, 2008. – 172 с.
5. Atlas Corp. (2018). Competences for Life. – Available at: <https://atlascorp.org/competences-for-life/> (accessed 3 May 2019).
6. Базелюк О. Особливості цифровізації вищої освіти в сучасних умовах. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2021. 2 (27), с.37-43
7. Audrin, C., Audrin, B. (2022). Key factors in digital literacy in learning and education: a systematic literature review using text mining. Educ Inf Technol. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10832-5>
8. Vasylets V. (2021) Innovatsii v osviti, yikh vydy ta klasyfikatsiia [Innovations in education, their types and classification]. URL: <https://genezum.org/library/innovacii-v-osviti-ih-vydy-ta-klasyfikaciya> (in Ukrainian)
9. Cambridge (2018). The Cambridge Framework for Life Competencies. Introduction. Introductory Guide for Teachers and Educational Managers, Cambridge University Press. – Available at: https://languageresearch.cambridge.org/images/Language_Research/CamFLiC/CamFLiC_Intro_brochure.pdf (accessed 4 May 2019).

10. Dowthwaite, L., Perez Vallejos, E., Koene, A., Cano, M. & Portillo V. (2019). A comparison of presentation methods for conducting youth juries. PLOS ONE 14(6): e0218770. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0218770>

11. Научитель О.Д. Психологія і педагогіка вищої школи: методологічні і прикладні аспекти : підручник [Електронний ресурс] / О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, Ю. І. Гулий Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 185 с. <https://library.khai.edu/library/fulltexts/Knigi/NauchitelPsihologiya.pdf>

Допоміжна

1. Нова українська школа. Компетентнісне навчання, сприятливе для здоров'я, безпеки, успішної соціалізації і самореалізації особистості [Електронний ресурс], 2018. – 58 с.

12. 12. Інформаційні ресурси

1. Електронна адреса кафедри психології khai.psyho@gmail.com
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського - nbuv.gov.ua
3. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php